

Lastenkodin turvallisuusosaamisen kehittäminen perehdytysvideon avulla

Sami Haapakorpi

2025 Laurea

Laurea-ammattikorkeakoulu

**Lastenkodin turvallisuusosaamisen kehittäminen
perehdytysvideon avulla**

Sami Haapakorpi
Sosionomi
Opinnäytetyö
Maaliskuu 2025

Sami Haapakorpi

Lastenkodin turvallisuusosaamisen kehittäminen perehdytysvideon avulla

Vuosi 2025 Sivumäärä 32

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää nepsy-profiilin lastenkodin perehdytysprosessia ja vahvistaa uusien työntekijöiden turvallisuusosaamista. Tavoitteena oli luoda selkeä ja käyttökelpoinen perehdytysvideo, joka toimisi lähiesihenkilön apuvälineenä osana lastenkodin turvallisuuskäytäntöihin perehdyttämistä.

Opinnäytetyön ja videon tietoperustana hyödynnettiin kirjallisuutta neuropsykiatrisista häiriöistä sekä lastenkodin sisäistä turvallisuusmateriaalia. Perehdytysvideon sisältöä kehitettiin yhteistyössä yksikön lähiesihenkilön kanssa. Videon aihealueet rakentuivat työelämässä havaittujen tarpeiden ja kokemusten mukaisesti, ja videoon sisällytettiin realistisia simulaatioita käytännön tilanteista.

Opinnäytetyön tuloksena syntyi kolmiosainen, yhteensä 67 minuuttia kestävä videokokonaisuus. Ensimmäinen osa käsitteli neuropsykiatrisia häiriöitä, kuten ADHD:ta, autismin kirjon häiriötä ja Touretten oireyhtymää. Toinen osa käsitteli neuropsykiatrisia menetelmiä eli toimintatapoja, jotka tukevat neuropsykiatrisen profiilin lasten ohjausta ja hyvinvointia. Kolmas osa oli lastenkodin turvallisuuskoulutus, jossa käytiin läpi konkreettisia turvallisuuskäytäntöjä.

Toimeksiantajan palautteen perusteella video vastasi lastenkodin perehdytyksen tarpeisiin ja sitä pidettiin erityisen hyödyllisenä työkaluna perehdytysprosessissa. Video mahdollisti tasalaatuisen perehdytyksen kaikille uusille työntekijöille ja harjoittelijoille sekä säästi lähiesihenkilön työaika.

Sami Haapakorpi

Developing Safety Competence in a Child Protection Unit through an Orientation Video

Year

2025

Pages

32

The purpose of this thesis was to develop the orientation process and enhance safety competence for new employees and trainees in a child protection foster care unit specializing in children with neuropsychiatric profiles. The aim was to create a clear and practical orientation video that would serve as a tool for the immediate supervisor to support the orientation process for safety practices.

The theoretical framework of this thesis utilizes literature on neuropsychiatric disorders and internal safety materials from the child protection unit. The content of the orientation video was developed in cooperation with the immediate supervisor. The topics of the video were constructed based on experiences and needs identified in working life, and realistic simulations of practical situations were included in the video.

As a result of the thesis, a three-part video series with a total duration of 67 minutes was created. The first episode covered neuropsychiatric disorders, including ADHD, autism spectrum disorder, and Tourette syndrome. The second part covered neuropsychiatric methods, which are approaches that support the guidance and well-being of children with neuropsychiatric profiles. The third part was a safety training section that presented concrete safety practices.

Based on feedback from the client, the video met the orientation needs of the child protection unit and was considered a particularly useful tool in the onboarding process. The video ensured consistent orientation for all new employees and trainees, and it also saved the immediate supervisor's time.

Keywords: child protection, foster care, neuropsychiatric disorders, orientation, safety

Sisälllys

1	Johdanto.....	6
2	Toimintaympäristö	7
3	Tietoperusta	9
3.1	Neuropsykiatriset häiriöt.....	9
3.2	ADHD:n vaikutukset toiminnanohjaukseen	10
3.3	Strukturointi ja aistiesteettömyys toiminnanohjauksen tukena.....	11
3.4	Vahvuusperustainen vuorovaikutus ja positiivinen pedagogiikka.....	12
3.5	Lastenkodin turvallisuuden elementit.....	12
3.6	Perehdytysprosessi ja audiovisuaalinen oppiminen	14
4	Opinnäytetyöprosessin kuvaus.....	16
4.1	Lähtötilanne ja idean syntyminen	16
4.2	Toiminnallinen opinnäytetyö	17
4.3	Kehittämismenetelmät ja prosessi	17
4.4	Arviointisuunnitelma ja aikataulu	19
4.5	Perehdytysvideon suunnittelu ja toteutusvaihe	19
4.6	Palautelomakkeen kysymykset ja tulokset perehdytysvideosta	21
5	Perehdytysvideo ja sen sisältö	22
5.1	Osa 1 - Neuropsykiatriset häiriöt.....	22
5.2	Osa 2 - Nepsy-menetelmät.....	23
5.3	Osa 3 - Lastenkodin turvallisuuskoulutus	23
6	Yhteenveto ja pohdinta	24
6.1	Opinnäytetyön prosessin arviointi	25
6.2	Eettisyys ja luotettavuus.....	27
6.3	Perehdytyksen merkitys tulevaisuudessa	28
	Lähteet.....	29
	Kuvat	32

1 Johdanto

Lastenkodin työntekijät kohtaavat työssään lasten käytöshaasteita ja vaativia tilanteita. Työntekijöiden kyky toimia haastavissa tilanteissa on keskeisessä asemassa turvallisuuden rakentamisessa ja ylläpitämisessä lastenkodin toimintaympäristössä. Turvallisuusosaamiseen kuuluu taito ennakoida turvallisuusriskejä ja toimia haastavissa tilanteissa. Haastavia tilanteita ja lapsen käytöshaasteita voidaan ennaltaehkäistä ymmärtämällä lapsen erityistarpeita ja niiden vaikutuksia hänen käyttäytymiseensä.

Selkeät struktuurit, kuten säännöt, päivärytmit, ennakoitavuus ja kuormitusta aiheuttavien ärsykkeiden vähentäminen ympäristössä, vähentävät lapsen stressiä, lisäävät lapsen turvallisuuden tunnetta ja tukevat lapsen toiminnanohjausta. (Jussila & Niskanen 2024, 180.) Toimivat rakenteet edistävät lastenkodin kokonaisturvallisuutta. Lastenkodin turvallisuus koostuu fyysisestä, psyykkisestä ja sosiaalisesta turvallisuudesta. Henkilökunnan turvallisuusosaamisen jatkuva kehittäminen ja uusien työntekijöiden tehokas perehdyttäminen ovat merkittäviä tekijöitä lastenkodin turvallisuuden kehittämisessä.

Tämä toiminnallinen opinnäytetyö tehtiin yhteistyössä lastenkodin kanssa, jossa työskentelin kesällä 2024. Opinnäytetyön aihe lastenkodin turvallisuusosaamisen kehittämisestä sai alkunsa toimeksiantajan toiveesta luoda video, joka toimisi osana uusien työntekijöiden ja harjoittelijoiden perehdyttämistä lastenkodin turvallisuuskäytäntöihin. Perehdytysvideo suunniteltiin vastaamaan lastenkodin tarpeita ja kehitystoiveita sekä toimimaan osana kattavaa perehdytystä turvallisuudesta. Tekijälle aihe oli kohtalaisen tuttu työn ja oman perehdytysprosessin kautta, mutta opinnäytetyö tarjosi mahdollisuuden syventyä teoriaan neuropsykiatrisista häiriöistä ja turvallisuusohjeisiin. Tämän opinnäytetyön oikolukemisessa on käytetty ChatGPT:tä kirjoitusvirheiden ja lauserakenteiden tarkistamisessa.

Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus

Opinnäytetyön tavoite ja tarkoitus oli luoda selkeä ja käyttökelpoinen perehdytysvideo, joka kehittäisi perehdytysprosessia ja toimisi yksikön lähiesihenkilön pitämän turvallisuuskoulutuksen tukena uusille työntekijöille ja harjoittelijoille. Video taustoitti lastenkodin toimintaympäristöä osana perehdytysprosessia ja tarjosi tietoa neuropsykiatrisista häiriöistä, turvallisuuskäytännöistä sekä lastenkodin toimintatavoista.

Tavoitteen saavuttamiseksi opinnäytetyössä tarkasteltiin seuraavia kehityskysymyksiä:

1. Miten video auttaa parantamaan lastenkodin työntekijöiden turvallisuusosaamista työskennellessä lasten kanssa, joilla on neuropsykiatrisia haasteita?

2. Miten video edistää uusien työntekijöiden perehdyttämistä lastenkodin turvallisuusohjeisiin ja käytäntöihin?

Työ päätettiin toteuttaa toiminnallisena opinnäytetyönä toimeksiantajan toiveesta. Videon toteutusmuotona sisältyy useita hyötyjä perehdyttämisen näkökulmasta. Videon on mahdollista sisällyttää paljon informaatiota hyödyntämällä visuaalisia ja auditiivisiä elementtejä, mikä tukee tiedon omaksumista ja parantaa muistamista. Lastenkodin arki on usein hektistä, ja työntekijät ovat kiireisiä. Ajoittain tämä voi johtaa tilanteisiin, joissa henkilökunnalla ei ole riittävästi aikaa perehdyttää uusia työntekijöitä niin kattavasti kuin olisi tarpeen. Uusien työntekijöiden perehdyttäminen on henkilökunnan vastuulla, ja video on yksi osa kokonaisvaltaista perehdyttämisprosessia.

Videon kehittämisprosessissa hyödynnettiin dokumenttianalyysiä, iteratiivista kehittämistä ja Google Forms -palautekyselyä. Dokumenttianalyysillä tarkoitetaan olemassa olevien aineistojen, kuten turvallisuusohjeiden ja perehdytysmateriaalien, tarkastelua ja niiden pohjalta tehtyjen havaintojen hyödyntämistä osana kehittämistyötä. (Kostamo, Airaksinen & Vilka 2022, 118-119.) Lähiesihenkilön antaman palautteen perusteella videota kehitettiin useita kertoja eli iteraatioissa videon suunnittelu ja tuotantoprosessin aikana. (Vilka 2021, 32-34.)

Lähiesihenkilön ja lastenkodin johtajan Google Forms -palautteen perusteella arvioitiin videon informatiivisuus ja hyöty perehdyttämistarkoituksessa. Johtava ohjaaja toimii yksikön lähiesihenkilönä ja vastaa yksikön turvallisuuskäytäntöjen perehdyttämisestä. Palautteiden perusteella videota kehitettiin iteratiivisesti ja varmistettiin, että se vastaisi perehdytyksen tavoitteita ja toimeksiantajan näkemyksiä lopputuloksesta. Perehdytysvideo oli tarkoitettu käytettäväksi ainoastaan lastenkodin sisäisessä käytössä, ja toimeksiantaja saisi hyödyntää sitä haluamallaan tavalla.

2 Toimintaympäristö

Tässä luvussa esitellään opinnäytetyön toimintaympäristö, johon kehittämistyö pohjautuu. Luvussa tarkastellaan lastensuojelulakia, lastensuojelun prosesseja ja tukitoimia, jotka muodostavat kehyksen lastenkodin toiminnalle. Lopuksi kuvataan tarkemmin lastenkodin toimintaa ja asiakasprofiliia, joiden tarpeisiin perehdytysvideo on suunniteltu.

Lastensuojelulaki

Suomen perustuslakiin on kirjattu lapsen oikeudet. Tämän lisäksi Suomea velvoittavat Euroopan ihmisoikeussopimus ja YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus, jotka edellyttävät lapsen edun asettamista ensisijaiseksi kaikessa viranomaistoiminnassa. Suomessa

lastensuojelun toimintaa ohjaa lastensuojelulaki. Lastensuojelulain 1 §:n tarkoituksena on turvata lapselle oikeus kasvaa turallisessa ja tasapainoisessa kasvuympäristössä, joka mahdollistaa monipuolisen kehityksen ja erityisen suojelun. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Jos lapsen terveys, kehitys tai hyvinvointi on vaarantunut, yhteiskunnan velvollisuus on tarjota lastensuojelun tukitoimenpiteitä lapsen suojelemiseksi. Lastensuojelun perustehtäviä ovat vaikuttaminen yleisiin kasvuoloihin, vanhempien tukeminen kasvatuksessa ja varsinaisen lastensuojelun toteuttaminen. Lapsen vanhemmilla tai muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista ja kasvatuksesta. Huoltajien vanhemmuuden tukeminen voidaan toteuttaa avohuollon tukitoimien avulla. (THL 2023a.)

Ennaltaehkäisevä Lastensuojelu

Ennaltaehkäisevillä toimenpiteillä pyritään estämään lasten ja nuorten hyvinvoinnin vaarantuminen ja siten vähentämään varsinaisen lastensuojelun tarvetta. Tavoitteena on tarjota tukea varhaisessa vaiheessa estääkseen ongelmien syntymisen tai pahenemisen. Varhaiskasvatuksella, koululla ja neuvolalla on merkittävä rooli ennaltaehkäisevän työn toteuttamisessa. Lastensuojelulain 2 §:n mukaan perheiden kanssa toimivien viranomaisten velvollisuus on tukea vanhempia ja huoltajia heidän kasvatustehtävässään sekä tarjota perheelle tarvittavaa apua riittävän varhaisessa vaiheessa. Tarvittaessa perhe tulee ohjata lastensuojelun palveluiden piiriin. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Avohuollon tukitoimet

Lastensuojelussa tulee ensisijaisesti hyödyntää avohuollon tukitoimia, ellei lapsen etu edellytä muuta. Avohuollon tukitoimet ovat ensisijainen tuen muoto, jonka tarkoitus on edistää lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia ja myönteistä kehitystä. Näihin tukitoimiin kuuluvat esimerkiksi: tuki arjen sujumiseen, taloudellinen tuki, koulunkäyntiin liittyvä tuki, tehostettu perhetyö, perhekuntoutus ja terapiapalvelut. Avohuollon tehtävänä on vahvistaa lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavien henkilöiden kykyä ja voimavaroja.

Hyvinvointialueen on ryhdyttävä avohuollon tukitoimien tarjoamiseen lastensuojelulain 34 §:n mukaan välittömästi, kun lastensuojelun tarve on todettu. (THL 2023b.)

Sijaishuolto

Jos lapsen hyvinvointi, terveys tai turvallisuus on vakavasti vaarantunut eikä lapsen tilannetta voida parantaa avohuollon tukitoimilla, hyvinvointialueen sosiaalihuollosta vastaavien viranomaisten on järjestettävä lastensuojelulain 40 §:n mukainen sijaishuolto. Sijaishuolto on lastensuojelulain mukainen viimesijainen keino, ja se tarkoittaa lapsen kasvatuksen ja hoidon järjestämistä kodin ulkopuolella. Tavoitteena on tarjota lapselle turvallinen ja vakaa kasvuympäristö ja tukea hänen kehitystään. Sijaishuoltoon voidaan ainoastaan ryhtyä, jos se

on lapsen edun mukaista eikä lastensuojelulain 37 §:ssä tarkoitetut avohuollon tukitoimet ole riittäneet lapsen tilanteen parantamiseksi. (Lastensuojelulaki 417/2007.)

Lastenkodin esittely

Lastenkoti, jossa työskentelin, tarjoaa kodinomaista erityisen ja vaativan tason kuntouttavaa laitoshoidoa 7-17-vuotiaille lapsille. Lastenkoti on erikoistunut hoitamaan lapsia, joilla on neuropsykiatrisia ja muita kehityksellisiä haasteita. Lastenkodissa henkilökunta huolehtii lasten hyvinvoinnista ja perustarpeista. Turvallinen ja säännöllinen arki tukee lasten kasvua ja kehitystä. Lastenkodissa työskentelee sosiaali- ja terveysalan ammattilaisia, kuten psykologi, sairaanhoitajia, sosiaaliohjaajia ja toimintaterapeutti. Henkilökunta käyttää monipuolisia menetelmiä lasten haasteiden tukemisessa. Neuropsykiatrisen valmentajakoulutuksen saaneet työntekijät tarjoavat lapsille nepsy-valmennusta, jonka tavoitteena on arjen sujumuuden ja lasten vahvuuksien tukeminen. (Helsingin kaupunki 2024.)

3 Tietoperusta

Tässä luvussa käsitellään opinnäytetyön teoreettinen tausta, jonka pohjalta perehdytysvideo suunniteltiin. Luvussa tarkastellaan neuropsykiatrisia häiriöitä, erityisesti ADHD:ta, sekä näihin liittyvien liitännäishäiriöiden vaikutuksia lapsen käyttäytymiseen ja hyvinvointiin.

Lisäksi esitellään keinoja, joilla lapsen toiminnanohjausta voidaan tukea.

Turvallisuusosaamisen näkökulmasta käsitellään lastenkodin turvallisuuden keskeisiä elementtejä sekä perehdytyksen ja videon merkitystä turvallisuuskäytänteiden oppimisessa osana kokonaisvaltaista perehdytysprosessia.

3.1 Neuropsykiatriset häiriöt

Kehityksellisissä neuropsykiatrisissa häiriöissä lasten aivojen hermoverkostossa ja välittäjäaineiden toiminnassa on poikkeavuuksia, jotka vaikuttavat toiminnanohjaukseen, havainnointikykyyn, sosiaalisiin taitoihin sekä tunteiden ja käyttäytymisen säätelyyn. Kehitykselliset neuropsykiatriset häiriöt ovat synnynnäisiä, ja niiden oireet ilmenevät jo varhaisessa kehitysiässä. Samankaltaisia oireita, kuten toiminnanohjauksen haasteita, voi esiintyä kaikissa neuropsykiatrisissa häiriöissä. (Puustjärvi 2022, 12.)

Neuropsykiatristen häiriöiden syntyyn vaikuttavat useat tekijät, kuten ympäristötekijät, aivojen rakenteellinen ja toiminnallinen kehitys sekä perimä ja geenit. (Jussila & Niskanen 2024, 13.) Yleisimmät neuropsykiatriset häiriöt ovat ADHD, autismin kirjon häiriö ja Touretten oireyhtymä. Neurokirjon henkilöillä erityispiirteiden vaativuus ja voimakkuus vaihtelevat, ja on tärkeää huomioida, ettei lapsen erityispiirteet määritä yksilöä eikä diagnoosilla voi täysin selittää hänen käyttäytymistään.

Yli 80 prosentilla ADHD-oireisista esiintyy samanaikaisesti myös muita neuropsykiatrisia oireita ja diagnooseja. Tämä tarkoittaa, että henkilöllä, jolla on ADHD, voi samanaikaisesti ilmetä esimerkiksi autismikirjon piirteitä, tahdosta riippumattomia motorisia nykimisoireita ja ääntelyitä (tic-oireita) tai oppimisvaikeuksia. Komorbiditeetti tarkoittaa samanaikaisesti esiintyviä neuropsykiatrisia liitännäisoireita ja ne johtuvat samojen aivojen hermoverkkojen rakenteellisten ja välittäjäaineiden toiminnallisten poikkeavuuksien vaikutuksesta. ADHD:n komorbiditeettiin kuuluvat muun muassa autismikirjon häiriö, Touretten oireyhtymä, syömishäiriöt, mielenterveyden häiriöt, oppimisvaikeudet ja kehityksellinen kielihäiriö. Neurokirjon liitännäisvaikeudet ovat hyvin yleisiä ja vaikuttavat merkittävästi lapsen toimintakykyyn ja käyttäytymiseen. Oireiden haittavaikutuksia arjessa voidaan vähentää ympäristön muokkaamisella, kuten vähentämällä häiriötekijöitä tai tarjoamalla selkeitä rakenteita arkeen. Lisäksi kuntoutus, kuten toimintaterapia, sekä arjen tukikeinot, kuten aikataulut ja muistutukset, voivat helpottaa arjen hallintaa. (Jussila & Niskanen 2024, 14-15.)

3.2 ADHD:n vaikutukset toiminnanohjaukseen

Attention Deficit Hyperactivity Disorder (ADHD) eli aktiivisuuden ja tarkkaavuuden häiriö on neuropsykiatrisen häiriö, jossa aivoilla on vaikeuksia säädellä tarkkaavuutta, aktiivisuutta ja impulsiivisuutta. Tarkkaamattomuus ilmenee keskittymisvaikeuksina, kuten ajatusten harhailuna, muistiongelmoina, vaikeutena kuunnella ohjeita tai suorittaa keskittymistä vaativia tehtäviä loppuun esimerkiksi koulussa. Tarkkaamattomuuteen liittyy myös häiriöherkkyys, jolloin ympäristön ärsykkeet tai keskeytykset vievät huomion pois tehtävästä, eikä henkilö saa tehtävää suoritettua loppuun. Yliaktiivisuus näkyy levottomuutena ja vaikeutena pysyä paikoillaan, kun taas impulsiivisuus ilmenee harkitsemattomina tekoina. Joillakin oireet painottuvat enemmän tarkkaamattomuuteen, kun taas toisilla ylivilkkauteen ja impulsiivisuuteen. ADHD-oireiselle henkilölle arjen haasteet, kuten kiire ja väsymys, aiheuttavat enemmän kuormittumista verrattuna neurotyypilliseen henkilöön. (Puustjärvi ym. 2018, 15, 211.)

Toiminnanohjauksen haasteet ovat yleisiä ADHD:ssa, ja niitä ilmenee erityisesti kognitiivisen joustavuuden, työmuistin, impulssikontrollin, vireystilan, tarkkaavuuden, käyttäytymisen ja tunnesäätelyn alueilla. (Puustjärvi 2022, 16-17.) Tunnesäätelyn vaikeudet voivat ilmetä vaikeutena tunnistaa tunteita, kuten vihaa, turhautumista tai pettymystä. Tämä voi aiheuttaa haasteita tunteiden ilmaisemisessa ja hallinnassa. Negatiiviset tuntemukset voivat näkyä impulsiivisena tai aggressiivisena käytöksenä ja lisätä konfliktin riskiä. Impulsiivinen käytös kuuluu ADHD:n yleisoireisiin, mutta sitä voi esiintyä myös muissa neuropsykiatrisissa häiriöissä. (Puustjärvi & Savikuja 2022, 120.) Tunnesäätelyn vaikeudet voivat ilmetä voimakkaana tunnereaktioina, kuten raivokohtauksina, huutamisena, tavaroiden heittelynä tai sosiaalisista tilanteista vetäytymisenä.

Impulsiivinen käytös näyttäytyy taipumuksena toimia tai tehdä päätöksiä nopeasti ilman harkintaa. Ympäristön epäolennaiset ärsykkeet voivat kiinnittää lapsen huomion, mikä voi johtaa nopeaan reagointiin ja vaaratilanteisiin. Yleisiä impulsiivisuuden ilmenemismuotoja ovat helposti hermostuminen, ärsyyntyminen ja kärsimättömyys. Impulsiivisuus lisää väkivaltatilanteiden ja tapaturmien riskiä. (Pihlakoski, Puustjärvi & Voutilainen 2018, 21.) Hallitsematon impulsiivisuus voi aiheuttaa vaaratilanteita sekä lapselle itselleen että muille, esimerkiksi karkaamisena tai kiipeämisenä vaarallisiin paikkoihin.

3.3 Strukturointi ja aistiesteettömyys toiminnanohjauksen tukena

ADHD-oireet saattavat voimistua, jos ympäristössä on paljon ärsykeitä, epäselviä toimintaodotuksia, matala vireystila, heikko motivaatio tai epämiellyttävä tai stressaava tilanne, joka herättää kielteisiä tunteita. (Pihlakoski, Puustjärvi & Voutilainen 2018, 50.) Selkeät säännöt ja ennakoitavat rutiinit auttavat neurokirjon henkilöitä hallitsemaan arjen kuormitusta ja tuovat turvallisuuden tunnetta.

Resilienssiä eli yksilön selviytymiskykyä ja palautumista vastoinkäymisistä vahvistavat muun muassa selkeä aikataulu, riittävä lepo, säännöllinen ja ravitseva ruokavalio, liikunta, päihtheettömyys ja maltillinen median käyttö. Selkeä strukturi tuo vakautta ja tukee lasten tarkkaavaisuutta, toiminnanohjausta ja tunteiden säätelyä. (Jussila & Niskanen 2024, 180.) Selkeä suunnitelma ja rakenteet auttavat lasta keskittymään, mikä helpottaa toiminnanohjausta vaativia siirtymätilanteita. Strukturoidun toiminnan ansiosta lapsella on selkeä aikataulu, jota noudattaa. Siirtymätilanteilla tarkoitetaan hetkiä, joissa siirrytään paikasta tai tilanteesta toiseen. Ne voivat aiheuttaa jumittumista, mikäli ei ole selkeää toimintasuunnitelmaa siitä, miten edetä.

Aistiherkkydet ovat yleisiä neurokirjon henkilöillä, ja ympäristön aistiärsykkeet voivat aiheuttaa voimakasta kuormitusta arjessa. Aistiärsykeistä johtuva kuormitus vaikeuttaa keskittymistä, heikentää luovuutta ja ongelmanratkaisukykyä. Ympäristön suunnittelussa on tärkeää huomioida aistilyherkille henkilöille kuormittavat ärsykkeet, kuten melu, voimakkaat värisävyt sisustuksessa, häikäisevä valaistus ja voimakkaat hajut, ja minimoida niiden vaikutus.

Aistiesteettömyys tarkastelee, miten ympäristö edistää aivojen palautumista kuormituksesta ja tukee aivojen toimintaa. Rauhallinen ympäristö auttaa palautumaan ja edistää rentoutumista, vuorovaikutusta ja oppimista. Ylikuormitus voi aiheuttaa käytöshaasteita, ja lapsi voi esimerkiksi rikkoa huoneiston tiloja tai käyttäytyä aggressiivisesti, jos kokee ympäristön stressaavana. Kuormittavia tekijöitä voidaan vähentää esimerkiksi säätämällä huoneiston akustiikkaa ja valaistusta sekä käyttämällä rauhoittavia värejä ja luonnonmateriaaleja. Käytännöllisyyttä ja omatoimisuutta voidaan edistää valitsemalla lasten

käyttöön sopivia kalusteita ja järjestelemällä tavarat selkeästi. (Hannukainen ym. 2022, 113-115.)

3.4 Vahvuusperustainen vuorovaikutus ja positiivinen pedagogiikka

ADHD nähdään usein huolen tai ongelman kautta, kuten yksilön haasteisiin keskittymisenä tai syyttämisenä. Lapsen tai nuoren itsetunto voi olla usein kovilla, koska oireilusta johtuva käyttäytyminen on voinut johtaa runsaaseen negatiiviseen palautteeseen elämän aikana. Lapsi saattaa tuntea olevansa epäonnistunut tai huonompi kuin muut, jos ei pärjää esimerkiksi koulussa. Monet ADHD-oireiset lapset ajattelevat usein asioista kielteisesti tai mustavalkoisesti. (Jägerroos 2018, 192-193.) Keskustelusta unohtuu kuitenkin usein mainita, että ADHD-oireisilla lapsilla ja nuorilla on usein poikkeuksellisia vahvuuksia. He ovat energisiä, luovia, uteliaita ja tehokkaita erityisesti silloin, kun heitä motivoi sisäinen kiinnostus asiaan. He voivat uppoutua intensiivisesti heitä kiinnostaviin asioihin, mutta keskittyminen saattaa vaihdella tilanteen mukaan. (Sandberg 2018, 20-21.)

Positiivisessa pedagogiikassa keskitytään heikkouksien sijaan yksilön vahvuuksiin ja voimavaroihin, tavoitteena itsetunnon, myönteisen minäkuvan ja resilienssin vahvistaminen. (Sandberg 2018, 22.) Aikuisen antama positiivinen palaute kannustaa toivottuun käyttäytymiseen, lisää sen esiintymistä ja parantaa vuorovaikutusta. Jos vuorovaikutus keskittyy ainoastaan korjaavaan tai ei-toivottuun käytökseen, siitä muodostuu turhauttavaa molemmille osapuolille. Pitkäaikainen kielteinen palaute voi heikentää lapsen ja aikuisen välistä suhdetta; aikuinen voi alkaa nähdä lapsen ”häirikkönä” ja lapsi aikuisen ”nalkuttajana”. (Närhi 2018, 137-138.)

Vahvuusperustainen vuorovaikutus auttaa lasta hyödyntämään omia vahvuuksiaan, uskomaan omiin mahdollisuuksiinsa ja selviytymään vaikeista hetkistä. Aikuisen vastuulla on lapsen kannustava ohjaaminen, vahvuuksien hyödyntäminen ja tuki epävarmuuden tai vastoinkäymisten hetkellä. (Sandberg 2018, 20-21.) Lapsen voimavarakeskeinen kohtaaminen ADHD:n kanssa edellyttää aikuiselta kykyä nähdä lapsen vahvuudet, tarjota myönteistä tukea ja rakentaa ratkaisukeskeisesti vuorovaikutusta, joka vahvistaa lapsen itsetuntoa ja selviytymiskykyä. Nämä ovat keskeisiä tekijöitä positiivisten muutosten saavuttamiseksi tulevaisuudessa. Psykoedukaation avulla voidaan lisätä tietoa ADHD:n vaikutuksista keskittymiseen ja impulssikontrolliin sekä tarjota tietoa tuen ja kuntoutuksen mahdollisuuksista. (Niskanen & Jussila 2024, 31.)

3.5 Lastenkodin turvallisuuden elementit

Turvallisuuskulttuuri kuvastaa sitä, miten työpaikalla suhtaudutaan turvallisuuteen ja miten uhka- ja vaaratilanteita käsitellään. Hyvä turvallisuuskulttuuri perustuu jatkuvaan seurantaan ja riittäviin resursseihin sekä varmistaa, että henkilökunnalla on riittävä

turvallisuusosaaminen. (TTK 2019.) Hyvä turvallisuuskulttuuri näkyy esimerkiksi siinä, että työntekijät tiedostavat työpaikan riskit ja osaavat toimia ennakoinvasti. Turvallisuusosaaminen tarkoittaa kykyä ennakoita vaaratilanteita, toimia turvallisesti ja huolehtia sekä omasta että muiden turvallisuudesta. (OPH 2023.) Harjoittelu parantaa toimintavalmiutta esimerkiksi tapaturmien, onnettomuuksien tai tulipalojen sattuessa.

Sijaishuollossa työskentelevät kohtaavat usein lasten käytöshaasteita, jotka voivat johtua lasten aikaisemmista kaltoinkohtelu- tai väkivaltakokemuksista. Tämä voi ilmetä aggressiivisena käytöksenä. Sijaishuollon keskeinen tavoite on tarjota asiakkaille turvallinen ja väkivaltaton kasvuympäristö, jossa heidän oikeuksiaan kunnioitetaan. Samalla on varmistettava myös turvallinen työympäristö työntekijöille, jotka kohtaavat työssään uhka- ja vaaratilanteita. (Hoikkala & Kuokkanen 2017, 6.)

Lastenkodin toimintaa ohjaa omavalvontasuunnitelma (Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta 741/2023.) Omavalvontasuunnitelman avulla palveluntuottaja seuraa ja kehittää yksikön palvelun toimintaa. Sen tarkoituksena on varmistaa asiakkaiden yhdenvertaisuus, palvelujen saatavuus, jatkuvuus, turvallisuus ja laatu. (Valvira 2024.) Tämän lisäksi toimintaa ohjaa hyvän kohtelun suunnitelma, joka on osa omavalvontasuunnitelmaa. (THL 2023c.)

Lastenkodin arki sisältää vaihtelevia tilanteita, ja toiminnan lähtökohtana on varmistaa asiakasturvallisuus, joka saavutetaan henkilökunnan työturvallisilla työskentelytavoilla. Toimintaympäristön on oltava turvallinen kaikille, jotta työntekijät voivat työskennellä rauhassa ja tarjota asiakkaille vakaan kasvuympäristön ja laadukkaan hoidon. Arjen toiminnan riskienhallinta on keskeinen osa lastenkodin turvallisuutta; ennakoimalla ja hallitsemalla riskejä voidaan ehkäistä uhka- ja vaaratilanteiden syntymistä. Työturvallisuuspoikkeamat kirjataan työnantajan käytössä oleviin raportointijärjestelmiin. Näihin kuuluvat uhka- ja läheltä piti -tilanteet, väkivaltatilanteet ja muut vaaratekijät. Esihenkilöt ja työsuojeluorganisaatio seuraavat ja arvioivat turvallisuuspoikkeamia. Niitä käsitellään tiimi- ja esimieskokouksissa, minkä pohjalta päivitetään lastenkodin toimintamalleja ja turvallisuusohjeistuksia. (Myllyneva & Hämäläinen 2023.)

Lastenkodin turvallisuudessa on huomioitava riittävä henkilöstömitoitus, lasten tarpeiden ja henkilöstön määrän välinen tasapaino sekä henkilöstön osaaminen ja koulutus. Henkilökunta koulutetaan säännöllisesti väkivaltatilanteiden ennaltaehkäisyyn ja hallintaan, jotta kiinnipitoa voidaan tarvittaessa toteuttaa turvallisesti asiakkaan rauhoittamiseksi haastavissa tilanteissa. Työntekijöitä koulutetaan myös ennaltaehkäisemään ja käsittelemään uhkatilanteita ryhmänä selkeiden toimintamallien ja tilannejohtajuuden avulla. (Myllyneva & Hämäläinen 2023.)

Omavalvontasuunnitelman lisäksi hyvän kohtelun suunnitelma ohjaa lastenkodin toimintaa. Se käsittää lasten oikeudet, periaatteet ja käytännöt, joiden tavoitteena on varmistaa lapsen

turvallisuus, hyvinvointi ja arvokas kohtelu. Hyvän kohtelun suunnitelma edistää lapsen osallisuutta, itsemääräämisoikeutta ja yhteisymmärrystä lastenkodin toiminnasta. Yhteisymmärrys auttaa rakentamaan luottamusta lapsen ja aikuisen välille ja vähentää rajoitustoimenpiteiden tarvetta. Suunnitelma tehdään yhdessä lasten kanssa, jolloin lapsen ääni tulee kuuluviin ja hän osallistuu sääntöjen ja toimintatapojen suunnitteluun. Tämä lisää lapsen osallisuuden tunnetta ja vahvistaa kokemusta siitä, että häntä kuullaan. (THL 2023c.)

Lapsen oikeudet ovat keskiössä lastenkodin toiminnassa. Lapsella on oikeus turvalliseen kasvuympäristöön ja fyysiseen sekä henkiseen koskemattomuuteen. Lastenkodin turvallisuudessa on huomioitava lapsen yksilölliset tarpeet ja varmistettava, ettei minkäänlainen kiusaaminen, fyysinen tai psyykinen väkivalta ole sallittua. Lastensuojelulain mukaisia rajoitustoimenpiteitä, kuten kiinnipitoa, saa käyttää vain silloin, kun se on välttämätöntä lapsen oman tai toisen henkilön terveyden tai turvallisuuden vuoksi. Rajoitukset on toteutettava lapsen ihmisarvoa kunnioittaen ja mahdollisimman vähäisesti. (Helsingin kaupunki 2023.)

Hyvän kohtelun suunnitelma korostaa lastenkodin ympäristön turvallisuuden merkitystä. Fyysinen turvallisuus tarkoittaa toimenpiteitä ja järjestelyjä, joiden tarkoitus on suojata ihmisiä, omaisuutta ja lastenkodin tiloja. Fyysisen turvallisuuden takaamiseksi on esimerkiksi vaaralliset esineet säilytettävä lukituissa tiloissa, käytettävä kameravalvontaa ja henkilöhälytysjärjestelmää sekä huolehdittava paloturvallisuudesta ja hätäpoistumisteistä. (Helsingin kaupunki 2023.)

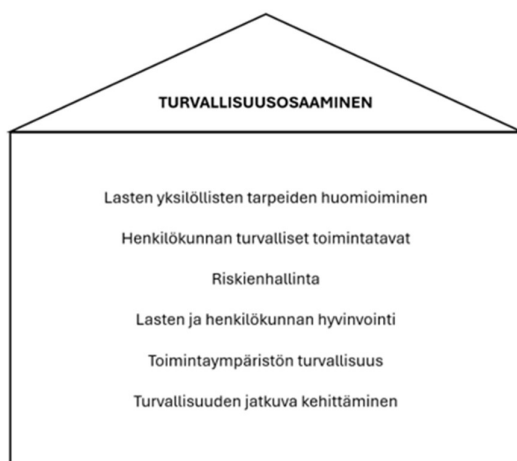
3.6 Perehdytysprosessi ja audiovisuaalinen oppiminen

Työntekijän turvallisuusosaaminen on keskiössä lastenkodin turvallisuuden toteuttamisessa, ja työntekijöiden työskentelyä ohjaavat erilaiset turvallisuusohjeet jo perehdytyksen alussa. (Helsingin Kaupunki 2023.) Työnantajan vastuulla on järjestää kattava perehdytys ja tarvittaessa tarjota lisäkoulutusta työtehtävistä suoriutumiseen. Lastensuojelussa työntekijöiden vaihtuvuus on yleistä, mikä korostaa perehdytyksen merkitystä, jotta olennainen osaaminen siirtyy uusille työntekijöille. Perehdytystä toteuttavat yksikön esihenkilöt ja muut kollegat. (Kekkonen & Jahnukainen 2023, 98.)

Onnistunut perehdytys turvallisuuden näkökulmasta on keskeinen osa lastenkodin turvallisuuskulttuurin ja henkilöstön turvallisuusosaamisen kehittämistä. Perehdytys suunnitellaan vastaamaan lastenkodin erityistarpeita, kuten asiakkaiden yksilöllisten tarpeiden ymmärtämistä sekä uhka- ja vaaratilanteiden ennakointia. Turvallisuuskoulutus sisältää muun muassa turvallisuus- ja pelastussuunnitelman, omavalvontasuunnitelman, turvalliset työtavat lasten kanssa, työturvallisuuden asiakastyössä, toimintaympäristön turvallisuuden, turvallisuuden kehittämisen ja muut turvallisuusohjeistukset.

Turvallisuusohjeistuksia ja perehdytystä päivitetään jatkuvasti työntekijöiden palautteen perusteella. (Helsingin Kaupunki 2023.)

Lastenkodissa uudet työntekijät perehdytetään ja heille järjestetään säännöllisesti turvallisuuskoulutusta, jossa pääpaino on arkiturvallisuudessa ja turvallisissa työtavoissa asiakkaiden kanssa. Monipuolisen perehdytyksen avulla varmistetaan, että uudet työntekijät saavat tarvittavat tiedot ja taidot työtehtäviensä suorittamiseen. Lastenkodissa käytössä oleva perehdytysmalli jakaa vastuualueet siten, että kukin työntekijä perehdyttää oman vastuualueensa. Mallin tarkoitus on auttaa työntekijöitä omaksumaan työtehtävänsä nopeasti ja ymmärtämään lastenkodin turvallisuuskäytänteet. Perehdytyksen onnistumisesta kerätään palautetta, jonka avulla prosessia kehitetään jatkuvasti. (Myllyneva & Hämäläinen 2023.)

Kuva 1: Turvallisuuskoulutuksen sisältö perehdytysvideossa

Lastensuojelun Keskusliitto ja Talentia julkaisivat vuonna 2021 selvityksen, jossa tarkasteltiin lastensuojelun laitostyön houkuttelevuutta edistäviä tekijöitä ja alalta poistumiseen liittyviä syitä. Kyselyyn osallistui sosionomi (AMK) -opiskelijoita ja sosionomi (AMK) -tutkinnon suorittaneita lastensuojelulaitoksen työntekijöitä. Selvityksen mukaan vain 48 prosenttia vastaajista koki saaneensa riittävästi perehdytystä tai koulutusta väkivaltaisten tilanteiden hallintaan, ja 43 prosenttia piti perehdytystä puutteellisena. Lisäksi 46 prosenttia vastaajista koki, ettei työsuojeluun tai työturvallisuuteen liittyviä ohjeita käsitelty suunnitelmallisesti työpaikalla. Kyselyyn vastasi 184 opiskelijaa ja 173 työntekijää. (Tiili & Kuokkanen 2021, 4, 27.) Selvitys osoittaa, että perehdytys lastenkodin turvallisuuteen on ollut osittain puutteellista monessa lastensuojelulaitoksessa ja että perehdytyksen tehostamiselle on selkeä tarve.

Kaltura on amerikkalainen ohjelmistoyritys, joka tarjoaa pilvipohjaisia videosovelluksia yrityksille. Kaltura julkaisi vuonna 2014 raportin tutkimuksesta, jossa tarkasteltiin videoiden

käyttöä ja niiden hyödyllisyyttä yrityksissä. Kyselyyn vastasi yli 300 henkilöä sadoista eri yrityksistä eri toimialoilta. Kyselyn tulokset osoittivat, että kaksi kolmannesta vastaajista käytti videoita koulutus- ja perehdyttämistarkoituksiin. Videoiden avulla vastaajat kokivat saavuttavansa tehokkaamman tiedon jakamisen ja paremman muistamisen, mahdollisuuden katsoa videoita joustavasti ajasta ja paikasta riippumatta, työtehokkuuden lisääntymisen, kustannusten vähentämisen sekä mielenkiinnon ja sitoutumisen lisääntymisen. (Kaltura 2014, 23.) Vaikka Kalturan raportti on 10 vuotta vanha ja teknologia on kehittynyt merkittävästi sen julkaisun jälkeen, sen havainnot ovat yhä ajankohtaisia.

Richard E. Mayerin esittämän multimEDIATEORIAN mukaan ihmisäivot oppivat tehokkaammin, kun visuaalinen ja auditiivinen kanava yhdistetään tiedon prosessointiin. Aivot kykenevät käsittelemään rajallisen määrän tietoa kerrallaan, minkä vuoksi tieto olisi tärkeää esittää ytimekkäästi hyödyntämällä molempia kanavia. Oppiminen on aktiivinen prosessi, jossa yksilö tekee kognitiivisia toimintoja omaksuakseen uutta tietoa. (Mayer 2001, 102-104.)

Kalturan raportti yhdessä Richard E. Mayerin multimEDIATEORIAN kanssa vahvistaa käsitystä videon hyödyllisyydestä oppimistarkoituksessa. Perehdytysvideossa hyödynsin ääntä ja grafiikkaa tiedon esittämisessä siten, että ne täydensivät toisiaan ja muodostivat toimivan kokonaisuuden. Pidin videon selkeänä jakamalla videon osioihin ja välttämällä ylimääräisiä häiriötekijöitä, kuten taustamelua tai tarpeetonta tekstiä. Tämä auttoi katsojaa omaksumaan tiedon tehokkaammin ja mahdollisesti tarvittaessa paluun aiemmin käsiteltyihin kohtiin, jos jokin asia jäi epäselväksi tai jos heräsi kysymyksiä.

4 Opinnäytetyöprosessin kuvaus

Tässä luvussa käsitellään opinnäytetyöprosessin etenemistä ja perehdytysvideon eri vaiheita. Luvussa kuvataan, miten opinnäytetyön idea syntyi, sen tutkimusasetelma ja toteutustapa, käytetyt kehittämismenetelmät, prosessin kulku, arviointisuunnitelma ja projektin aikataulu. Lisäksi esitellään perehdytysvideon suunnittelu- ja toteutusvaihe sekä palautelomakkeen avulla kerätyt tulokset ja arvio perehdytysvideon kokonaisuudesta.

4.1 Lähtötilanne ja idean syntyminen

Kesätyöskentely lastenkodissa vuonna 2024 tarjosi mahdollisuuden tarkastella lastenkodin toimintaympäristöä ja turvallisuuskäytänteitä käytännössä. Keskusteluissa lähiesihenkilön kanssa nousi esiin mahdollisuus tehdä opinnäytetyö lastenkodille, sillä turvallisuuden kehittämiseen liittyi selkeä tarve. Tämän pohjalta syntyi ajatus kehittämistyöstä, joka tukisi uusien työntekijöiden ja harjoittelijoiden oppimista turvallisuuskäytäntöihin osana perehdytysprosessia.

Kehittämisen alkuvaiheessa havaittiin, että erityisesti harjoittelijoiden turvallisuusosaamisessa oli kehitettävää. Esimerkiksi avaimen putoaminen taskusta tai valvomatta jäänyt veitsi ovat tilanteita, joita voi sattua työuran alkuvaiheessa. Lisäksi lastenkodin työympäristö on hektinen ja tilanteet muuttuvat nopeasti, mikä voi osaltaan lisätä turvallisuusriskejä. Tämän perusteella päätettiin keskittyä opinnäytetyössä lastenkodin turvallisuusosaamisen kehittämiseen ja sen tukemiseen toiminnallisen opinnäytetyön kautta. Lähiesihenkilön toiveena oli, että lopputuloksena syntyisi turvallisuuskoulutusvideo, joka toimisi osana uusien työntekijöiden perehdytystä.

Turvallisuuskoulutuksen lisäksi haluttiin syventää uusien työntekijöiden tietämystä neuropsykiatrisista erityispiirteistä. Lapsen yksilöllisten tarpeiden ymmärtäminen ja oikeanlainen kohtaaminen voivat vähentää uhka- ja vaaratilanteita, joita voi syntyä esimerkiksi liian auktoriteettisesta lähestymistavasta, äänen korottamisesta tai joustamattomuudesta. Työntekijän voi olla vaikea ymmärtää lapsen neuropsykiatrisesta oireilusta johtuvaa käyttäytymistä, mikäli hänellä ei ole riittävästi tietoa neuropsykiatrisista häiriöistä. Näistä lähtökohdista syntyi ajatus kolmiosaisesta videokokonaisuudesta, joka yhdistää turvallisuusosaamisen, neuropsykiatrisen tiedon ja ohjausmenetelmät toimivaksi perehdytyskokonaisuudeksi.

4.2 Toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyö toteutettiin toiminnallisena kehittämistyönä lastenkodille. Toiminnallisen opinnäytetyön tavoitteena on luoda ammatillinen tuotos, joka hyödyttäisi kohderyhmää, kuten asiakkaita tai työntekijöitä, tai tukee toimintaympäristön, esimerkiksi organisaation, yrityksen, palvelun tai tiimin päivittäisiä käytäntöjä. (Kostamo, Airaksinen & Vilka 2022, 11.) Opinnäytetyön tarkoituksena oli edistää lastenkodin työntekijöiden turvallisuusosaamista ja siten vaikuttaa myönteisesti lastenkodin turvallisuuteen. Tämä toteutettiin ammatillisena tuotoksena perehdytysvideolla, jonka avulla perehdytettiin uudet työntekijät ja harjoittelijat lastenkodin turvallisuuskäytäntöihin. Lisäksi video tarjosi tietoa neuropsykiatrisista häiriöistä. Perehdytysvideo suunniteltiin vastaamaan erityisen ja vaativan tason osaston osaamistarpeita.

4.3 Kehittämismenetelmät ja prosessi

Dokumenttianalyysillä tarkasteltiin työelämäkumppanin toimintaan liittyviä aineistoja, jotta saatiin havaintoja ja tulkintoja esimerkiksi nykytilasta tai toiminnasta. Näitä tuloksia hyödynnettiin kehittämisessä. (Kostamo, Airaksinen & Vilka 2022, 118-119.) Perehdytysvideon sisältö suunniteltiin hyödyntämällä dokumenttianalyysiä kehittämismenetelmänä. Pääasiallisina lähteinä videon toteutuksessa käytettiin lastenkodin turvallisuusohjeistuksia, toimintasuunnitelmia ja muuta olemassa olevaa perehdytysmateriaalia. Tämän lisäksi on hyödynnettiin ulkopuolista kirjallisuutta

neuropsykiatrisista häiriöistä. Tämä kokonaisuus auttoi perehdytysvideon suunnittelussa ja muodosti kattavan perehdytysvideon sisällöllisen ja teoreettisen perustan.

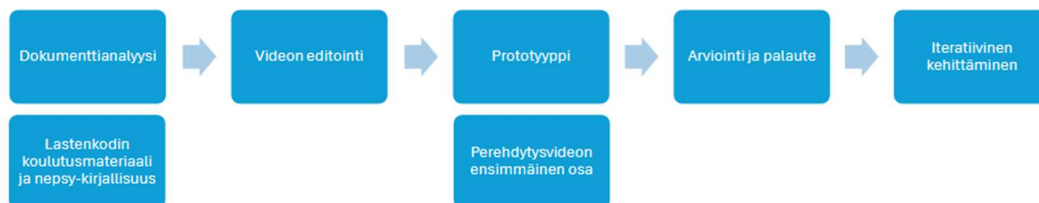
Dokumenttianalyysi sisälsi lastenkodin turvallisuusohjeiden ja perehdytysmateriaalien tarkastelun, joiden pohjalta valittiin videon keskeiset turvallisuusteemat. Videon kahden ensimmäisen osan lähteinä käytettiin neuropsykiatrisia häiriöitä käsittelevää kirjallisuutta, kun taas kolmannen videon sisältö perustui lastenkodin turvallisuuskoulutukseen, omavalvontasuunnitelmaan sekä sen liitteenä olevaan hyvän kohtelun suunnitelmaan.

Videon ensimmäinen osa keskittyi perustietoon ADHD:stä, autismitietoon ja Touretten oireyhtymästä. Toinen osa käsittelee neuropsykiatrisia menetelmiä, joilla voidaan tukea lapsen toiminnanohjausta, edistää ohjaajan ja lapsen välistä vuorovaikutusta sekä vahvistaa lapsen kokonaisuhyvinvointia. Videokokonaisuus tarjoaa jatkossa työntekijälle kattavat perustiedot neuropsykiatrisista häiriöistä, turvallisuusosaamisesta ja sen kehittämisestä.

Videon tarkoituksena oli parantaa perehdytysprosessia sekä kehittää uusien työntekijöiden ja harjoittelijoiden turvallisuusosaamista lastenkodissa. Tavoitteena oli luoda käyttökelpoinen perehdytysvideo, joka tukisi työntekijöiden oppimista käytännönläheisellä tavalla. Käytännönlähtöisyyttä vahvistettiin simuloimalla realistisia tilanteita videossa sekä luomalla hahmoille persoonallisuuksia ja puhekuplia.

Pedagogisesta näkökulmasta videossa hyödynnettiin multimediaoppimisen teoriaa (Mayer 2001, 102-104.) jossa kuvien ja äänen yhdistäminen helpottaisi monimutkaisten kokonaisuusien hahmottamista ja teoreettisen sisällön ymmärtämistä. Esimerkiksi toiminnanohjauksen osa-alueet merkittiin symboleilla, ja aistiärsykkeiden vaikutusta sekä kuormittumista havainnollistettiin kuvien ja animaatioiden avulla. Klassisen musiikin käyttö erityisesti videon alussa oli tarkoitettu herättämään katsojan mielenkiinto sekä parantamaan keskittymistä ja videon mielekkyyttä.

Perehdytysvideon suunnittelu- ja toteutusprosessi oli iteratiivinen, ja prosessi toteutettiin yhteistyössä toimeksiantajan edustajan kanssa. Iteroinnin ideana oli toistaa löydöksiä, mallinnusta, testausta ja arviointia useita kertoja prosessin aikana, jolloin kehitettävä tuotos paranisi ja tarkentuisi jokaisen kierroksen myötä. (Vilka 2021, 32-34.) Perehdytysvideosta luotiin useita eri versioita tuotantovaiheen aikana toimeksiantajan edustajalle arvioitavaksi. Arviointi mahdollisti palautteen keräämisen ja videon jatkuvan kehittämisen palautteen pohjalta kohti sen lopullista versiota. Näin varmistettiin, että tuotos vastaisi toimeksiantajan näkemystä perehdytysvideon sisällöstä.

Kuva 2: Kehittämismenetelmä ja prosessikuvaus

4.4 Arviointisuunnitelma ja aikataulu

Videon arviointi tapahtui lähettämällä sähköposti lastenkodin johtajalle ja lähiesihenkilölle. Sähköposti sisälsi linkit videoihin ja palautekyselylomakkeeseen. Kyselylomake sisälsi valmiiksi asetettuja kysymyksiä, joilla mitattiin videon tuloksia, sekä vapaamuotoisen tekstikentän palautteelle. Kyselylomakkeen palautteen perusteella arvioitiin videon sisältö, sen vastaavuus asetettuihin tavoitteisiin sekä mahdolliset kehitystarpeet. Palautteen pohjalta päätettiin, miten videota jatkossa kehitettäisiin. Google Forms -kyselylomakkeella kerättiin palautetta seuraavista osa-alueista: yleinen arvio, sisältö, selkeys, pituus, tekninen toteutus, kehitysehdotukset ja vahvuudet. Lomake sisälsi kysymyksiä arviointiasteikolla 1-5 sekä kysymyksiä, joihin pystyi vastata vapaamuotoisesti. Palautetta kerättiin videoprosessin aikana sekä lopullisen version yhteydessä.

Aikataulu

11/2024-12/2024	Johdannon + teoreettisen osuuden kirjoittaminen
12/2024	Videon ensimmäisen version lähettäminen toimeksiantajan edustajalle
12/2024-01/2025	Videon muutosten tekeminen toimeksiantajan palautteen perusteella
01/2025 -02/2025	Prosessikuvauksen ja pohdinnan kirjoittaminen.
02/2025	Opinnäytetyön esittäminen seminaarissa

4.5 Perehdytysvideon suunnittelu ja toteutusvaihe

Sopivan sovelluksen etsiminen tämän projektin toteutukseen alkoi joulukuussa 2024. Tavoitteena oli löytää videoeditori, jolla voisi luoda vähintään 30 minuuttia kestäviä videoita, tehdä yksinkertaisia animaatioita, tallentaa puhetta sekä käyttää ohjelmaa ilman, että se

vaatisi tietokoneelta liikaa suorituskykyä. Vertailun perusteella Canva Video Editor valittiin edullisuutensa sekä sen tarjoamien ominaisuuksien vuoksi. Lisäksi sovelluksesta saatu kolmen kuukauden alennus teki siitä kustannustehokkaamman vaihtoehdon muihin kilpailijoihin verrattuna.

Joulun jälkeen aloitettiin videon visuaalisen ilmeen rakentaminen. Kuvamateriaalin luominen auttoi hahmottamaan videon kokonaisuutta, mikä puolestaan tuki käsikirjoituksen laatimista. Tammikuun 7. päivänä esitettiin lähiesihenkilölle keskeneräinen suunnitelma videokokonaisuudesta, ja hän piti sitä onnistuneena. Yhteydenpito hänen kanssaan jatkui aktiivisesti keskusteluiden sekä WhatsAppin välityksellä, ja kehittämisprosessi toteutettiin iteratiivisesti. Suunnittelun aikana lähiesihenkilö antoi ehdotuksia, jotka sisällytettiin lopulliseen tuotokseen, mutta työn toteuttamiseen annettiin suuri itsenäinen vastuu. Videon suunnitteluvaiheen kattava pohjatyö mahdollisti sen, että lähiesihenkilön osallistumisen tarve kehittämistyössä oli kokonaisuuden kannalta vähäisempi. Lähiesihenkilö oli kuitenkin aktiivisesti mukana jakamassa näkemyksiään, esitteli toiveita ja antoi palautetta.

Videon tuottaminen oli vaativa prosessi, joka sisälsi suunnittelun, visuaalisen materiaalin rakentamisen, käsikirjoittamisen, äänittämisen sekä lopulta julkaisun YouTubeen salaisena videona, joka on katsottavissa ainoastaan linkin kautta. Äänitysvaiheessa ilmeni teknisiä haasteita, sillä mikrofoni poimi herkästi taustaääniä, jotka oli poistettava erillisellä äänenmuokkausohjelmalla. Tämä oli aikaa vievää, mutta mahdollisti äänen laadun parantamisen poistamalla ylimääräisiä taukoja ja hengitysäniä. Tähän tarkoitukseen käytettiin Audacityn ilmaisversiota.

Alkuperäistä kehittämissuunnitelmaa muutettiin siten, että iteratiivinen kehittäminen toteutettiin jo videon tuotantovaiheen aikana eikä vasta lopullisen palautteen jälkeen, kuten alun perin oli suunniteltu. Tämä mahdollisti tuotoksen muokkaamisen ja parantamisen jo ennen julkaisua. Videon muokkaaminen tai päivittäminen jälkikäteen olisi haastavaa sen valmistumisen jälkeen, mikä on yksi tämän menetelmän haittapuolista. Tämän vuoksi kehittämisprosessia mukautettiin jo tuotantovaiheessa. Lopullinen videokokonaisuus valmistui 10. helmikuuta, viikon myöhässä alun perin suunnitellusta tavoiteajasta. Video sisälsi kolme osaa, ja sen yhteiskesto oli 67 minuuttia.

Videon käytettävyyden arvioimiseksi laadittiin Google Forms -palautelomake, jonka avulla kerättiin arvioita videon toteutuksesta, selkeydestä ja käytettävyydestä. Palautelomake sisälsi sekä asteikolla 1-5 arvioitavia kysymyksiä että avoimia kysymyksiä, joiden avulla saatiin suoraa palautetta ja kehitysehdotuksia jatkoa varten. Palautekysely lähetettiin lopuksi videon valmistumisen jälkeen lähiesihenkilölle sekä lastenkodin johtajalle.

4.6 Palautelomakkeen kysymykset ja tulokset perehdytysvideosta

Kysymys tai väittäjä	Keskiarvo (1-5)
1. Valmis video on käyttökelpoinen apuväline uusien työntekijöiden ja harjoittelijoiden perehdyttämisessä.	5
2. Video oli informatiivinen, selkeä ja helposti ymmärrettävä.	4,5
3. Video parantaa uusien työntekijöiden ja harjoittelijoiden turvallisuusosaamista lastenkodissa.	5
4. Video parantaa uusien työntekijöiden ja harjoittelijoiden tietämystä neuropsykiatrisista häiriöistä ja nepsy-erityispiirteistä.	5
5. Video parantaa uusien työntekijöiden ja harjoittelijoiden tietämystä nepsy-menetelmistä ja asiakkaiden kohtaamisesta.	5
6. Videon visuaalinen ilme ja tekninen toteutus tukivat perehdytyksen tavoitteita.	4,5
7. Videon kesto ja rakenne oli sopiva perehdytyksen kannalta.	4,5

(1 = täysin eri mieltä, 5 = täysin samaa mieltä)

8. Arvioi videon tekninen laatu (äänenlaatu, kuvanlaatu, grafiikat).	5
9. Kuinka hyvin video vastasi odotuksiasi perehdytysmateriaalina?	5

(1 = huono, 5 = erinomainen)

Avoimet kysymykset:

10. Mitä parannuksia olisit tehnyt videon sisältöön (esim. tiedon kattavuus) tai esitystapaan (selkeys, esitystyylit)?
11. Missä tilanteissa näet videon olevan erityisen hyödyllinen perehdytyksessä? Mikä on videon konkreettinen hyötyarvo?
12. Mitä lisäyksiä tai muutoksia ehdottaisit videon kehittämiseksi tulevaisuudessa?
13. Avoin palaute (vapaaehtoinen)

Kuva 3: Palautekyselyn kysymykset ja tulokset

Palautekyselyn tulosten perusteella johon vastasi lastenkodin lähiesihenkilö ja lastenkodin johtaja, video koettiin erinomaisena apuvälineenä uusien työntekijöiden perehdyttämisessä. Avoimissa kysymyksissä video sai kiitosta visuaalisuudesta, selkeydestään ja informatiivisuudestaan, minkä ansiosta tieto tulee jatkossa olemaan uusille työntekijöille helpommin omaksuttavissa kuin luettu teksti. Haasteeksi muodostui ajoittain se, että kerronta ja kuva eivät olleet täysin tahdissa keskenään, mikä saattoi vaikeuttaa keskittymistä. Tämä ei kuitenkaan palautetulosten perusteella merkittävästi häirinnyt videon seuraamista.

Avoimien kysymysten perusteella perehdytysvideo tarjosi selkeää ja hyödyllistä tietoa neuropsykiatrisista haasteista ja lastenkodin turvallisuudesta. Video oli informatiivinen ja esimerkit arjen tilanteista olivat erityisen onnistuneita. Videoita pidettiin erittäin hyödyllisinä uusien työntekijöiden ja opiskelijoiden perehdytyksessä, sillä ne varmistavat tasalaatuisen turvallisuusperehdytyksen ja säästävät esihenkilön työaika.

Kehittämisehdotuksena esitettiin, että videon alkuun voisi lisätä ohjeistuksen muistiinpanovälineistä ja keskustelusta esihenkilön kanssa katselun jälkeen, jotta mahdolliset epäselvyydet voitaisiin käsitellä jälkikäteen. Palauteantajat olivat erittäin tyytyväisiä

lopputulokseen ja totesi videoiden täydentävän erinomaisesti lastenkodin perehdytysmallia. Videon konkreettinen hyötyarvo oli se, että se korvaisi jatkossa tai ainakin merkittävästi vähentäisi suullisesti käydyn turvallisuuskoulutuksen, säästäisi lähiesihenkilön työaika ja tarjoaisi tasalaatuisen perehdytyksen kaikille uusille työntekijöille.

5 Perehdytysvideo ja sen sisältö

Tässä luvussa esitellään opinnäytetyön tuotoksena syntynyt perehdytysvideo ja sen sisältö. Videon kokonaiskesto oli noin 67 minuuttia, ja se oli jaettu kolmeen osaan. Ensimmäinen osa käsitteli neuropsykiatrisia häiriöitä, kuten ADHD:ta, autismin kirjon häiriöitä ja Touretten oireyhtymää. Toinen osa esitteli neopsy-menetelmiä, joilla voidaan tukea lapsen toiminnanohjausta ja kokonaisvaltaista hyvinvointia. Kolmas osa oli lastenkodin turvallisuuskoulutus.

5.1 Osa 1 - Neuropsykiatriset häiriöt

Perehdytysvideon ensimmäinen, noin 21 minuuttia kestävä osa, tarjosi katsojalle tietoa neuropsykiatrisista häiriöistä, niiden esiintyvyydestä sekä siitä, miten ADHD, autismin kirjon häiriö ja Touretten oireyhtymä voivat vaikuttaa lapsen toiminnanohjaukseen, käyttäytymiseen ja hyvinvointiin. Neuropsykiatrisille häiriöille on ominaista samanaikaisten liitännäisoireiden, eli komorbiditeetin, esiintyminen. On hyvin yleistä, että lapsella on päädiagnoosin lisäksi muita neuropsykiatrisia oireita, jotka ilmenevät yksilöllisesti ja vaihtelevat voimakkuudeltaan.

Videossa havainnollistettiin neuropsykiatrisia erityispiirteitä, kuten impulsiivisuutta sekä aistiherkkyksiä (yli- ja aliherkkyys), joiden tunnistaminen on tärkeää lastenkodin turvallisuuden näkökulmasta. Näiden erityispiirteiden ymmärtäminen auttaa työntekijöitä ennaltaehkäisemään haastavia tilanteita ja tukemaan lapsen arjen sujuvuutta. Erityispiirteitä tuotiin esiin visuaalisten animaatioiden ja kuormittavien elementtien avulla. Katsoja sai ymmärryksen siitä, miten esimerkiksi kovien äänien tai kirkkaan valon vähentäminen voi auttaa luomaan rauhallisemman ympäristön erityisesti lapselle, jolla on aistiherkkyksiä. Kuormittavat ympäristötekijät voivat muutoin lisätä lapsen ahdistusta tai impulsiivista käyttäytymistä. Tämä tieto auttoi uusia työntekijöitä sopeuttamaan omaa toimintaansa, kuten säätämään puheäänän korkeutta tai minimoimaan kuormittavia tekijöitä ympäristöstä.

5.2 Osa 2 - Nepsy-menetelmät

Perehdytysvideon toinen, noin 23 minuuttia kestävä osa, syventyi toiminnanohjaukseen eli eksekutiivisiin toimintoihin. ADHD:n aiheuttamia toiminnanohjauksen haasteita tarkasteltiin, ja teoriaa pyrittiin yksinkertaistamaan visuaalisten symbolien avulla, jotta tiedon hahmottaminen olisi helpompaa. Tämä lähestymistapa tukee erityisesti nepsy-lapsia, joille selkeys ja konkreettisuus ovat olennaisia toiminnanohjauksen tukemisessa.

Eksekutiivisten toimintojen esittelyn jälkeen videossa käsiteltiin keinoja, joilla toiminnanohjausta voidaan tukea niin sanotuilla nepsy-menetelmillä. Näistä esimerkkinä on struktuointi, jolla tarkoitetaan arkisten toimintojen tai tehtävien jäsentämistä esimerkiksi visuaalisten ohjeiden tai aikataulujen avulla. Tämä tukee lapsen itsenäistä toimintaa ja helpottaa esimerkiksi läksyjen tekemistä tai siirtymätilanteita.

Videossa esiteltiin myös lyhyesti ratkaisukeskeinen lähestymistapa lasten kanssa toimimiseen. Nepsy-lapsilla voi olla vaikeuksia vastaanottaa suoria ohjeita tai käskyjä, ja he hyötyvät tilanteista, joissa he saavat itse oivaltaa ratkaisuja ja kokea onnistumisen iloa. Tämä tukee lapsen aktiivista roolia oman toimintansa ohjaamisessa ja lisää motivaatiota.

Lisäksi videossa käsiteltiin aistiesteettömyyttä aistiherkkyksien tukemiseksi, mikä täydensi ensimmäisessä osassa esiin tuotua tietoa. Aistilyherkkyyksien huomioiminen esimerkiksi valaistuksen, äänten tai tilojen kautta auttaa luomaan rauhallisen ympäristön, jossa lapsen on helpompi keskittyä ja toimia. Lopuksi tarkasteltiin lapsen tunnetaitojen merkitystä tunteiden hallinnassa sekä omien ja toisten tunteiden ymmärtämisessä eli mentalisaatiota.

Videossa seurattiin koulukiusatuksi joutunutta lasta, jolla on autisminkirjoon liittyviä erityisiä mielenkiinnon kohteita ja haasteita sosiaalisten suhteiden rakentamisessa. Tämän osion tarkoituksena oli havainnollistaa, miten positiivinen vahvistaminen, sosiaalisten taitojen tukeminen ja lapsen vahvuuksien esiin nostaminen voivat vahvistaa hänen selviytymiskykyä vastoinkäymisistä. Lopuksi näytettiin, kuinka lapsen erityisistä mielenkiinnon kohteista muodostui hänen tuleva ammattinsa aikuisuudessa - osittain vahvuuksien tukemisen seurauksena.

Tämän osan tavoitteena oli havainnollistaa, kuinka lapsen psyykkisen, fyysisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin kokonaisvaltainen tukeminen edistää lapsen kehitystä ja selviytymiskykyä. Lapsen hyvinvointi on suoraan yhteydessä lastenkodin turvallisuuden edistämiseen. Näin voidaan tukea sekä yksittäisen lapsen että koko yhteisön arjen sujuvuutta ja turvallisuutta.

5.3 Osa 3 - Lastenkodin turvallisuuskoulutus

Perehdytysvideon kolmas, noin 23 minuuttia kestävä osa, toimi lastenkodin turvallisuuskoulutuksena, jonka lähiesihenkilö tavallisesti pitää suullisesti uusille

työntekijöille. Osiossa käsiteltiin turvallisia työtapoja lasten kanssa, työturvallisuutta asiakastyössä, toimintaympäristön turvallisuutta sekä turvallisuuden kehittämistä. Video tuki perehdytyksen toteutusta tarjoamalla selkeän ja jäsennellyn kokonaisuuden turvallisuusteemoista.

Toimeksiantajan tarjoama turvallisuusohjeiden sisältö oli jaoteltu ja esitetty videolla loogisessa järjestyksessä siten, että kokonaisuus etenee aamu- ja iltavuoron mukaan. Tämä jäsenitys auttoi tekemään sisällöstä helposti seurattavan ja käytännön työtä tukevan. Lisäksi se tuki uuden työntekijän perehdyttämistä työvuorokohtaiseen toimintaan.

Kehittämisen näkökulmasta videoon oli lisätty myös tilanteisiin liittyviä turvallisuusnäkökulmia, joita alkuperäisissä dioissa ei ollut, mutta jotka olivat syntyneet spontaanisti osana tarinankerrontaa. Nämä elementit vahvistivat videon informatiivisuutta ja toivat siihen käytännön läheistä otetta. Samalla ne kuvastivat arjen tilanteita aidosti ja havainnollisesti.

Aamuvuorossa perehdyttiin uusi kesätyöntekijä perusasioihin, jotka liittyvät lastenkodin turvallisuuteen. Esille nousivat muun muassa suhteiden ylläpitämisen merkitys jokaisen lapsen sekä toimintaympäristön turvallisuuteen ja asianmukaiseen työvaatetukseen liittyvät käytännöt - esimerkiksi avainten pitäminen ketjussa ja vaarallisten esineiden säilyttäminen lukitusti. Lisäksi käsiteltiin, miten aikuisen tulee valvoa esineiden käyttöä ja ennaltaehkäistä riskejä.

Iltavuoron aikana syntyi lapsen oireilusta johtuva uhka- ja vaaratilanne, jossa kokeneemmat työntekijät hoitivat kiinnipitotilanteen ja sen purkamisen. Videolla annettiin tietoa lapsen kohtaamisesta uhka- ja vaaratilanteissa sekä rauhoittamiskeinoista. Lisäksi käsiteltiin työturvallisuuspoikkeamien raportointia ja oman reflektoinnin merkitystä tilanteiden jälkeen, jotta samankaltaisilta tilanteilta voitaisiin ennaltaehkäistä tulevaisuudessa.

Tämän osan tavoitteena oli tarjota kattavaa tietoa turvallisuudesta erityisesti tilanteiden ennaltaehkäisyn näkökulmasta. Tavoitteena oli myös esittää, miten uhka- ja vaaratilanteissa toimitaan käytännössä. Samalla vahvistettiin työntekijöiden valmiutta reagoida haastaviin tilanteisiin.

6 Yhteenveto ja pohdinta

Tässä luvussa arvioidaan opinnäytetyöprosessin onnistumista sekä sen aikana syntyneen perehdytysvideon hyödyllisyyttä. Lisäksi pohditaan työn eettisyyttä ja luotettavuutta sekä turvallisuusosaamisen ja perehdytyksen merkitystä tulevaisuudessa. Luvussa käsitellään myös

videotuotannon aikana esiin nousseita haasteita ja havaintoja sekä reflektoidaan omaa oppimista opinnäytetyöprosessin aikana.

6.1 Opinnäytetyön prosessin arviointi

Opinnäytetyön tarkoituksena oli kehittää perehdytysprosessia ja parantaa uusien työntekijöiden sekä harjoittelijoiden turvallisuusosaamista lastenkodissa. Tavoitteena oli luoda selkeä ja käyttökelpoinen perehdytysvideo, joka tukisi uusien työntekijöiden oppimista. Palautteen perusteella työ onnistui erinomaisesti: video tarjosi monipuolista ja käytännönläheistä tietoa, joka oli erityisen hyödyllistä työntekijöille, joilla ei ole aiempaa kokemusta neuropsykiatristen erityispiirteiden huomioimisesta lasten kanssa työskennellessä.

Perehdytysvideo tukee jatkossa lastenkodin työntekijöiden turvallisuusosaamista neuropsykiatristen lasten kanssa työskennellessä tarjoamalla tietoa neuropsykiatristista erityispiirteistä, kuten ADHD:stä, autismikirjon häiriöstä ja Touretten oireyhtymästä. Video opetti ennakoivia toimintamalleja ja strukturointia sekä havainnollisti turvallisia vuorovaikutustekniikoita käytännönläheisin esimerkein. Se auttoi työntekijöitä tunnistamaan ja huomioimaan lasten yksilöllisiä tarpeita, mikä vähentää väärinymmärrysten ja ristiriitojen riskiä sekä ennaltaehkäisee haastavia tilanteita. Lisäksi video opetti tekniikoita toiminnanohjauksen parantamiseksi, mikä vähentää impulsiivista käyttäytymistä ja lisää turvallisuutta.

Audiovisuaalinen esitystapa tuki oppimista ja muistamista tehokkaammin kuin pelkkä kirjallinen materiaali. Video mahdollisti itsenäisen opiskelun sekä turvallisuusohjeiden kertaamisen joustavasti tarpeen mukaan. (Kaltura 2014, 23.) Selkeä ja yhdenmukainen tiedon jakaminen varmistui laadukkaan ja yhtenäisen perehdytyksen uusille työntekijöille, mikä lisäsi työntekijöiden itsevarmuutta ja ammattitaitoa. Video auttoi uusia työntekijöitä omaksumaan turvallisuusohjeet tehokkaammin ja valmisti heitä toimimaan turvallisesti haastavissakin tilanteissa, vahvistaen samalla koko lastenkodin turvallisuuskulttuuria.

Työn aikana kohtasin useita teknisiä haasteita, erityisesti äänityksessä ja äänenlaadun parantamisessa poistamalla ylimääräistä taustääntä. Ajoittain videon kuva ja ääni eivät olleet täysin tahdissa, mikä saattoi vaikeuttaa katsojan keskittymistä sisältöön ja kerrontaan. Olin tietoinen tästä jo editointivaiheessa ja lisäsin videoon taukopainikkeita, jotta katsojalla olisi mahdollisuus keskittyä itsenäisesti olennaisiin yksityiskohtiin. Lisäksi ensimmäisen osan alkuun lisättiin ohjeistus, jolla kannustettiin katsojaa aktiiviseen tiedon oppimiseen. Teknisistä haasteista huolimatta visuaaliset elementit tukivat kerrontaa hyvin, eikä katsojien keskittyminen palautteen perusteella merkittävästi kärsinyt.

Perehdytysvideon kestoa suunnitellessa halusin pitää sen sisällön tiiviinä ja helposti seurattavana. Päätin, että yhden osan enimmäispituus olisi noin 20 minuuttia, jotta katsojan

keskittymiskyky ei herpaantuisi eikä video veisi liikaa aikaa perehdytyksessä. Tästä syystä pidättäydyin alkuperäisessä suunnitelmassa enkä laajentanut sisältöä enempää. Vaikka äänenlaatu oli ajoittain heikkoa, se oli kuitenkin riittävän hyvällä tasolla, eikä palautteen perusteella häirinyt videon kokonaislaatua merkittävästi.

Toinen keskeinen oppi liittyi iteratiiviseen kehittämiseen. Alkuperäisen suunnitelman mukaan video olisi muokattu vasta palautteen perusteella, mutta prosessin edetessä huomasin, että kehitystyön tekeminen jo suunnittelun ja videoeditoinnin aikana oli käytännöllisempää. Toimeksiantaja osallistui aktiivisesti kehitysprosessiin, mikä mahdollisti videoon tehtävät muutokset jo tuotantovaiheessa. Tämä kokemus opetti, kuinka tärkeää kehittämisprosessissa on joustavuus ja palautteen hyödyntäminen heti alkuvaiheessa.

Koska työntekijöillä oli rajallisesti aikaa käytettävissään, yhteistyö edellytti huolellista ennakkosuunnittelua. Tämä vaati minulta itsenäistä vastuuta ja tarkkaa valmistautumista. Halusin varmistaa, että kaikki keskeiset kysymykset oli mietitty etukäteen, jotta en kuormittanut henkilökuntaa tarpeettomasti. Tämä kokemus vahvisti käsitystäni siitä, että iteratiivinen kehittäminen oli tehokkainta toteuttaa jo editointivaiheessa eikä vasta jälkikäteen.

Palautteen perusteella perehdytysvideon konkreettinen hyöty oli se, että jatkossa kaikilla uusilla työntekijöillä ja harjoittelijoilla on yhtenäinen ja tasalaatuinen perehdytys heti alkuvaiheessa. Tämä säästää jatkossa lähiesihenkilön työaikaa, sillä aiemmin suullisesti käyty turvallisuusperehdytys jää joko kokonaan pois tai sen työmäärä vähenee merkittävästi. Videon suurin haaste tulevaisuudessa on kuitenkin sen päivittäminen - käytännössä vanhan videon muokkaaminen voi olla niin työlästä, että sen sijaan olisi järkevämpää tehdä kokonaan uusi versio. Perehdytysvideo yhdisti teorian käytännöksi, joten yhteyttä ei avattu tarkasti kirjallisessa osassa, mikä oli tarkoituksenmukaista toiminnallisessa opinnäytetyössä.

Henkilökohtaisesti työ kehitti projektinhallintaa, stressinsietokykyä ja itsenäistä työskentelyä. Vastasin opinnäytetyön ja videon tuotannon kaikista vaiheista, mikä edellytti tehokasta aikatauluttamista ja työmäärän hallintaa projektin onnistumiseksi. Haasteista huolimatta projekti pysyi aikataulussa eikä myöhästynyt merkittävästi alkuperäisestä suunnitelmasta. Opin myös, kuinka tärkeää on huomioida kohderyhmän näkökulma - pelkkä informatiivisuus ei riitä, vaan materiaalin on oltava helposti omaksuttavaa ja käytännönläheistä. Ammatillisesti tämä opinnäytetyö kehitti minua huomattavasti, sillä se vaati syvällistä perehtymistä nepsy-kirjallisuuteen sekä kasvatustieteisiin ja lastensuojelulakiin. Lastenkodin materiaalin analysointi syvensi ymmärrystäni toimintaympäristöstä ja toimintatavoista, mikä toi merkittävää lisäarvoa osaamiseeni. Aihe oli mielenkiintoinen mutta erittäin vaativa, ja prosessi oli kokonaisuudessaan hyvin kuormittava.

6.2 Eettisyys ja luotettavuus

Opinnäytetyön ja tuotoksen suunnittelussa on huomioitiin luotettavuus hyvän tieteellisen käytännön mukaisesti. Luotettavuuden arvioinnissa käytin validiteetin ja reliabiliteetin käsitteitä (Tuomi & Sarajärvi 2018, 187.) Tutkimuksen tavoitteena oli luoda perehdytysvideo, joka parantaisi työntekijöiden turvallisuusosaamista ja siten lastenkodin kokonaisturvallisuutta. Perehdytysvideon kehittämisessä hyödynnettiin monipuolista aineistoa, joka tarjosi kattavaa tietoa lastenkodin turvallisuudesta ja neuropsykiatrisista häiriöistä.

Alan kirjallisuus ja turvallisuusohjeet loivat perustan perehdytysvideolle, joka vastasi lastenkodin perehdytyksen tarpeita. Näillä tekijöillä tutkimuksen pätevyys varmistettiin (validiteetti). Perehdytysvideon prototyypeistä kerätty palaute arvioi videon toistettavuutta (reliabiliteetti). Tällä varmistettiin, että perehdytysvideo toimisi myös toisessa nepsy-profiilin lastenkodissa. Palaute vastasi kysymyksiin siitä, miten perehdytysvideo ja turvallisuusohjeet toimisivat käytännössä.

Tavoitteeni tässä tutkimuksessa oli löytää ajankohtaista ja luotettavaa tietoa noudattaen TENKin (Tutkimuseettinen neuvottelukunta) ohjeita. Tämän saavuttamiseksi olen käyttänyt ajankohtaista kirjallisuutta sekä luotettavia ja monipuolisia lähteitä. Lisäksi minulle oli tärkeää edistää tutkimuksen eettisyyttä ja varmistaa, että käytetyt menetelmät tukivat lastenkodin asiakkaiden ja työntekijöiden hyvinvointia.

Tutkimusetiikka käsittelee tieteellisen toiminnan totuudenmukaisuutta, menetelmien luotettavuutta sekä tutkijoiden ammattietiikkaa. Eettiset periaatteet, normit ja arvot ohjaavat tutkijoiden työtä (Kuula 2011, 18-19.) Perehdytysmateriaali sisältää tietoa työntekijöille varmistuen, että lasten itsemääräämis- ja ihmisoikeuksia kunnioitetaan. Tietoturvallisuudesta huolehdittiin siten, ettei opinnäytetyössä käytetty lastenkodin sisäistä materiaalia, jota ei saanut levittää, eikä siinä käsitelty arkaluontoisia tietoja, kuten asiakastietoja tai sellaista tietoa, jota olisi voitu yhdistää johonkin asiakkaaseen. Kaikki videossa nähdyt hahmot perustuvat neuropsykiatrisiin erityispiirteisiin. Ajoittain heidän ajattelunsa oli luotu generatiivisen tekoälyn avulla ajan säästämiseksi.

Video ei sisältänyt arkaluontoista tai salaista tietoa, mutta se ladattiin YouTubeen salaisena, jolloin se on nähtävissä ainoastaan linkin kautta. Toimeksiantaja ei halunnut videon julkaisemista osana opinnäytetyötä, koska se sisältää sisäisiä turvallisuusohjeistuksia. Lisäksi kahdessa osassa hyödynnetään menetelmiä, joita käytetään lasten kanssa tehtävässä työssä. Videoiden mahdollinen leviäminen asiakkaiden välillä katsottiin voivan haitata lasten kanssa tehtävää työtä lastenkodin sisällä. Tämän vuoksi on kunnioitettu toimeksiantajan näkökulmaa, ja lopullinen tuotos on jätetty pois opinnäytetyön julkisesta versiosta. Ainoastaan toimeksiantajalla on päätösvalta siitä, kenelle videot jaetaan.

6.3 Perehdytyksen merkitys tulevaisuudessa

Tilastokeskuksen vuonna 2023 julkaiseman artikkelin mukaan nuorten tekemät väkivaltarikokset ovat olleet viime vuosina kasvussa, ja erityisesti alle 15-vuotiaiden osalta on havaittu merkittävää väkivaltarikollisuuden lisääntymistä. (Haapakangas & Kaakinen 2023.) Nuorten väkivaltarikollisuuden kasvu heijastuu myös lastenkodin arkeen, jossa työntekijät voivat kohdata väkivaltaisesti oireilevia asiakkaita. Tämä korostaa henkilökunnan turvallisuusosaamisen tärkeyttä sijaishuollon arjessa tehtävässä työssä.

Lapsuusiän ADHD:n erityispiirteet voivat lisätä riskiä rikolliselle käyttäytymiselle myöhemmässä iässä. Tutkimusten mukaan ADHD kasvattaa riskiä saada rikos- tai vankilatuomio lähes kolminkertaiseksi verrattuna niihin, joilla ei ole ADHD:ta (Leppämäki 2017.) Neuropsykiatristen erityispiirteiden ymmärtäminen ja huomioiminen ovat keskeisiä tekijöitä sekä turvallisuuden ylläpitämisessä että lapsen hyvinvoinnin tukemisessa.

Turvallisuusosaaminen ja laadukas perehdytys eivät ole ainoastaan yksittäisiä toimenpiteitä, vaan ne muodostavat perustan turvallisemmalle sijaishuollon työlle. Haastavat asiakastilanteet edellyttävät työntekijöiltä monipuolista turvallisuusosaamista, jota tulee tukea säännöllisellä koulutuksella ja toimivalla perehdytysprosessilla. Tulevaisuudessa perehdytykseen panostaminen on yhä tärkeämpää työhyvinvoinnin, työturvallisuuden ja ennen kaikkea lasten turvallisuuden ja hyvinvoinnin kannalta.

Opinnäytetyön tuotoksena syntynyt perehdytysvideo tukee turvallisuusosaamista kustannustehokkaalla ja helposti omaksuttavalla tavalla. Video toimii jatkossa erinomaisena lisänä lastenkodin perehdytysprosessissa, ja sitä on mahdollista kehittää edelleen esimerkiksi lisäämällä osioita hätätilanteiden toimintaohjeista, kuten tulipalon varalta. On kuitenkin tärkeää muistaa, ettei videon tarkoituksena ole korvata henkilökohtaista perehdytystä, vaan täydentää sitä. Turvallisuusosaamisen ja perehdytyksen jatkuva kehittäminen hyödyttää sekä henkilökuntaa että lastenkodin asiakkaita, vahvistaen henkilöstön osaamista ja luoden lapsille ennakoitavamman ja turvallisemman kasvuympäristön myös tulevaisuudessa.

Lähteet

Painetut

Airaksinen, T., Kostamo, P. & Vilka, H. 2022. Kirjoita itsesi asiantuntijaksi – Opas toiminnalliseen opinnäytetyöhön. 2. painos. Helsinki: Art House.

Berggren, K., Huhtiniemi, M., Humaljoki, K., Hämäläinen, J., Ingman-Friberg, S., Jägerroos, T., Korhonen, T., Leinonen, P., Leppämäki, S., Mattila, L., Närhi, V., Oulasmaa, M., Pihlakoski, L., Puustjärvi, A., Räisänen, P., Seppänen, E., Serenius-Sirve, S., Sumia, M., Suominen, S. & Voutilainen, A. 2018. ADHD-käsikirja. Jyväskylä: PS-kustannus.

Hannukainen, H., Hietala, J., Huhtasalo, J., Lahti, E., Mannström, L., Merilampi, S., Puustjärvi, A., Savikuja, T., Toivonen, K. & Virtanen, P. 2022. Nepsy-opas: Tukea neuropsykiatrisiin haasteisiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Jussila, V. & Niskanen, T. 2024. Nepsy-materiaalipakki ammattilaiselle. 2. painos. Jyväskylä: Santalahti-kustannus.

Mayer, R. 2001. Multimedia Learning. Cambridge University Press.

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka, aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Kustannusosakeyhtiö Vastapaino.

Sandberg, E. 2018. ADHD ja oppimisen tuki: huomioi yksilölliset tarpeet ja vahvuudet. Jyväskylä: PS-kustannus.

Sarajärvi, A. & Tuomi, J. 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Vilka, H. 2021. Näin onnistut opinnäytetyössä. Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin. Jyväskylä: PS-kustannus.

Sähköiset

Haapakangas, K. & Kaakinen, M. 2023. Mitä tuoreimmat tilastot kertovat nuorten väkivaltarikollisuudesta?. Tilastokeskus. Viitattu 1.4.2025.

<https://stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2023/mita-tuoreimmat-tilastot-kertovat-nuorten-vakivaltarikollisuudesta>

Helsingin kaupunki 2024. Riihenkulman lastenkoti. Viitattu 18.11.2024.

<https://www.hel.fi/fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/lasten-ja-perheiden-palvelut/lastensuojelu/huostaanotto/lastenkotitoiminta-ja-lastenkodit/riihenkulman-lastenkoti>

Helsingin kaupunki 2023. Hyvää kohtelua koskeva suunnitelma. Viitattu 29.10.2024.

<https://www.hel.fi/static/sote/omavalvontasuunnitelmat/peso/Riihenkulman/Riihenkulman-lastenkoti-hyvaa-kohtelua-koskeva-suunnitelma-2023.pdf>

Hoikkala, S. & Kuokkanen, J. 2017. Turvallisesti sijaishuollossa - Väkivaltatyön keinoja lastensuojelulaitoksessa. Lastensuojelun Keskusliitto. Viitattu 26.10.2024.

<https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/Turvallisesti-sijaishuollossa.pdf>

Hämäläinen, S. & Myllyneva, T. 2023. Riihenkulman lastenkoti, Riihenkulman pienyksikön omavalvontasuunnitelma. Helsingin kaupunki. Viitattu 27.10.2024.

<https://www.hel.fi/static/sote/omavalvontasuunnitelmat/peso/Riihenkulman/Riihenkulman-lastenkoti-riihenkulman-pienyksikko-omavalvontasuunnitelma-2023.pdf>

Kaltura 2014. The State of Enterprise Video - A Kaltura report. Viitattu 30.11.2024.

<http://site.kaltura.com/rs/kaltura/images/the%20state%20of%20enterprise%20video%202014%20-%20kaltura%20report-%20final.pdf>

Leppämäki, S. 2017. ADHD:n yhteys rikollisuuteen. Suomalainen Lääkäriseura Duodecim.

Viitattu 1.4.2025

<https://www.kaypahoito.fi/nix00924>

Jahnukainen, J & Kekkonen, E. 2023. Näkökulmia sijaishuoltoon. Lastensuojelun Keskusliitto.

Viitattu 10.11.2024.

<https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/2023/06/20230605NakokulmiaSijaishuoltoonJulkaisuValmis.pdf>

Kuokkanen, J. & Tiili, A. 2021. Lapsen vuoksi. Lastensuojelun laitoshoidon vetovoimatekijät ja alalta työntävät tekijät. Lastensuojelun Keskusliitto. Viitattu: 27.10.2024.

<https://www.lskl.fi/wp-content/uploads/2021/03/Lapsen-vuoksi-Lastensuojelun-laitoshoidon-vetovoimatekijät-ja-alalta-tyontavat-tekijat.pdf>

Lastensuojelulaki 417/2007. Viitattu 25.10.2024.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta 741/2023. Viitattu 30.10.2024.

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2023/20230741>

THL 2023a. Lastensuojelun käsikirja. Mitä on lastensuojelu. Viitattu 25.10.2024.

<https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/mita-on-lastensuojelu>

THL 2023b. Lastensuojelun käsikirja. Lastensuojelun avohuolto. Viitattu 29.10.2024.

<https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/lastensuojelun-avohuolto>

THL 2023c. Lastensuojelun käsikirja. Hyvän kohtelun suunnitelma. Viitattu 26.10.2024.

<https://thl.fi/julkaisut/kasikirjat/lastensuojelun-kasikirja/lasten-ja-nuorten-lastensuojeluopas/lastensuojelun-viranomaisten-valvonta/hyvan-kohtelun-suunnitelma>

OPH 2023. Turvallisuusosaaminen. Viitattu 2.12.2024.

<https://www.oph.fi/fi/koulutus-ja-tutkinnot/turvallisuusosaaminen>

TENK 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittely Suomessa. Viitattu 20.02.2025.

https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf

TTK 2019. Työturvallisuus ja työsuojelu. Viitattu 30.11.2024.

<https://ttk.fi/wp-content/uploads/2022/04/Tyoturvallisuus-ja-tyosuojelu.pdf>

Valvira 2024. Omavalvontasuunnitelma. Viitattu 26.10.2024.

<https://valvira.fi/sosiaali-ja-terveydenhuolto/omavalvontasuunnitelma>

Kuvat

Kuva 1: Turvallisuuskoulutuksen sisältö perehdytysvideossa	15
Kuva 2: Kehittämismenetelmä ja prosessikuvaus	19
Kuva 3: Palautekyselyn kysymykset ja tulokset	21